

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

Академично издателство „Талант“

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

Academic Publishing House „Talent“

University of Agribusiness and Rural Development - Bulgaria

<http://science.uard.bg>

FINANCIAL PROBLEMS OF AGRICULTURE IN BULGARIA

Delyan Plachkov

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article examines the financial aspects of rural development policy and the main problems in the development of agriculture in Bulgaria. The latter has been analyzed as a key production sector for the country and a basis for achieving sustainable development and ensuring food security in the conditions of today's global challenges.

Keywords: agriculture, financing, rural regions, sustainable development.

ФИНАНСОВИ ПРОБЛЕМИ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО В БЪЛГАРИЯ

Делян Плачков

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Статията разглежда финансовите аспекти на политиката за развитие на селските райони и основните проблеми в развитието на земеделието в България. Последното е анализирано като ключов производствен отрасъл за страната и основа за постигане на устойчиво развитие и гарантиране на продоволствената сигурност в условията на съвременните глобални предизвикателства.

Ключови думи: земеделие, финансиране, селски райони, устойчиво развитие.

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременното състояние на земеделието е сложно и проблемно. Около $\frac{3}{4}$ от бедните хора в света живеят в селските райони, където селското стопанство е доминиращият сектор. Въпреки че земеделските стопани имат по-добри възможности отпреди, приходите им остават по-ниски от приходите в други сектори. Ако не бъдат

предприети значителни промени, бъдещите поколения ще имат по-добри възможности извън селското стопанство, а това ще засилва урбанизацията. България, като част от света, е застрашена от продоволствена криза, но е от държавите с голям потенциал за ръст на производство на селскостопанска продукция и устойчиво регионално развитие¹.

Очаква се населението на земята да надхвърли 9,3 млрд. През 2050 г. Раглеждайки демографските темпове, с които населението се разраства, нараства пропорционално и нуждата от храна и питейна вода. Прогнозите на видни експерти дават сведения, че в близките 17 години търсенето и потреблението на храна ще нарастне с 35%, а на питейна вода - с 40%².

Правилното развитие на земеделието има водеща роля в генерирането на приходи, необходими за гарантиране на продължителната сигурност. От съществена важност е и въздействието на климатичните промени върху земеделието. Намаляването на валежите, рязкото спадане на водните запаси, акумулиране на по-малки обеми вода в язовирите, ограничаване на възможностите за използване на водата за напояване и др.³.

ПОЛИТИКИ В ПОДКРЕПА НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ – ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ

Политиката, свързана с европейското земеделие, която действа на територията на Европейския съюз, е Общата селскостопанска политика (ОСП). Задачата и е била да подпомага производството на основни земеделски стоки с цел стимулирането и задоволяването с храни и продукти. Днес ОСП е съсредоточена върху това да финансира фермерите, гарантираща селскостопански приходи, безопасност и качество на храните и екологично производство. Промяната в политическите възгледи на ОСП се дължи на това, че съсредоточаването в ключовите отрасли на земеделието води до огромни излишъци. Разбира се, че населението се нуждае от тези жизненоважни продукти, но като прибавим кризисното състояние на някои страни-членки на Европейския съюз, като прибавим и нарастващата тенденция на безработица, което води до намаляване на приходите и ограничаване на възможностите на хората, тези „земеделски“ излишъци не намират своята потребност. Кръгът от дейност на тази политика се разширява и сега тя финансира селските райони и опазването на околната

¹ Димитров Д., Св. Тенова. Някои насоки за диверсификация на селските райони в област Кърджали. Научна конференция с международно участие „Науката в условията на глобализация“. 25 години СУБ, клон Кърджали, Научни трудове том III част II 1-2 октомври, 2008, Кърджали, стр.53-58.

Димитров Д., Св. Тенова. Състояние и перспективи за повишаване ефективността на аграрния сектор в област Кърджали. Научна конференция с международно участие „Науката в условията на глобализация“. 25 години СУБ, клон Кърджали, Научни трудове том III част II 1-2 октомври, 2008, Кърджали, стр. 46-52.

Димитров Д., Св. Тенова. Състояние и перспективи за повишаване ефективността на аграрния сектор в област Силистра. Научна конференция – Институт по мелиорации и механизация, 2003 г. изд.

Национален Център за аграрни науки, издадена от сп. Селскостопанска техника брой 6, 2004 г.
Dimitrova, S., Shopova, I., Ivanova, M. 2017. Sustainable Food in Kindergartens. III IBANESS Congress Series – Edirne/Turkey, March 04-05, 2017. pp. 932-938.

Димитров Д., Св. Тенова. Образователно-квалификационна степен „бакалавър“ в контекста на европейското образователно пространство – Международна конференция на тема: „Диверсификация на селските райони“ 15 години ВУЗК, 24 октомври, 2007 г. Сборник с доклади, стр. 4-12.

² Ничева, С. Продоволствена сигурност чрез развитие на устойчиво земеделие:
<https://www.president.bg/docs/1390232351.pdf>.

³ Димитрова, С. 2017. Въздействие на климатичните промени върху земеделието. България на регионите - Юбилейна международна научна конференция „Перспективи за устойчиво регионално развитие“, 27-28 октомври 2017, Пловдив, България, стр. 511-519.

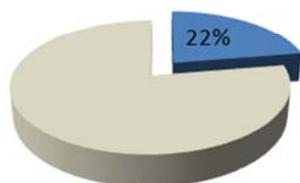
среда⁴. Важно е да се отбележи финасирането за устойчиво развитие на селските райони⁵.

Трябва да се отбележи, че в сравнение с миналия програмен период Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020 показва напредък в няколко направления. Контролът при проверката на проектни предложения е засилен, което ограничава злоупотребите с европейски пари. В същото време последователността на отваряне на мерките е логична, като приемите по „големите“ подмерки – 4.1 за земеделски стопанства и 4.2 за преработвателната промишленост са отворени първи, за да остане достатъчно време за тяхното изпълнение до края на периода. Тези предимства обаче остават на заден план при наличието на гореспоменатите усложнения, които могат да се подредят по следния начин:

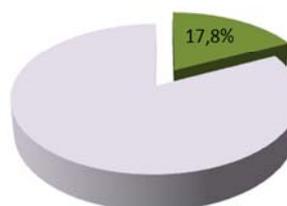
- Липсата на координация между Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ), Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ) и неправителствените организации, което неимоверно усложнява и забавя процеса на създаване на наредби.
- Неясното тълкуване и промените в последния момент от ДФЗ на критериите за допустимост, което пречи на подготовката на проекти от страна на бенефициентите.
- Приоритизиране на зърнопроизводителите пред производителите в чувствителни сектори, което е в противоречие с целите на програмата.
- Дългото забавяне на подмярка 6.4 „Инвестиции в неземеделски дейности“ и неяснотата около възможността да бъдат финансирани т.нар. „къщи за гости“⁶.

След запитване и анкетиране биват установени най-сериозните проблеми на българското земеделие (фиг. 1)⁷.

Нежелание за сдружаване между производителите

Несъответствие на продукцията с европейските стандарти

⁴ Котева, Н., Фиданска, Б. Развитие и подкрепа на малките земеделски стопанства в България. Икономика и управление на селското стопанство, 63, 1/2018.

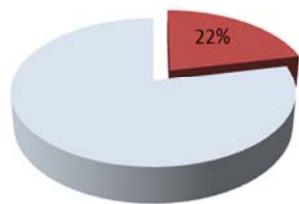
⁵ Dimitrov, D., Dimitrova, S., Arabska, E., Shopova, I. 2014. Sustainable rural development by networking in organic agriculture and niche tourism. III International scientific conference Climate change, economic development, environment and people (CCEDEP). School of Food Technology, Food Safety and Ecology, University Donja Gorica, Montenegro. Alliance of Central Eastern European Universities. December 2013, pp. 89-108.

Ivanova, M., Tenova, S., Ilieva, T., Nikolova, E., Yakimov, D. 2012. Organic agriculture and environmental protection. Proceedings of the International Conference, NEWENVIRO-New approaches for assessment and improvement of environmental status in Balkan region: interactions between organisms and environment, Educons University, Sremska Kamenica (Serbia), 2012.

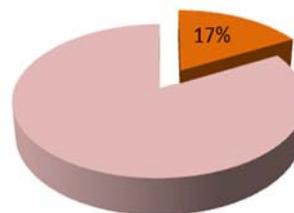
⁶ Проблеми и решения по ПРСР 2014 -2020: <http://www.babep.info/2016/10/24/prsr-problemi-resheniq/>

⁷ Кои са най-сериозните проблеми на българското земеделие?: <https://www.bnt.bg/bg/a/koi-sa-naj-serioznite-problemi-na-ba-lgarskoto-zemedelie>

Лошо техническо състояние и неефективност

Липсата на бизнес умения

Фиг. 1. Основни проблеми на българското земеделие⁸

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В Българската икономика земеделието все още е основен ключов отрасъл, заслужаващ специално отношение, въпреки изброените слабости. Наблюдаваме растеж на доходите, окрупняване на фермите и модернизация, но проблемът с ниската добавена стойност и производствените дисбаланси остава. Въпреки намалението в добавената стойност на страната, в земеделието биват генерирани поръчки за около 4,6 млрд. лв, а това има положителен принос за нетната търговия от агрохрани. Членството ни в ЕС е дало положителен търговски тласък и за последните 10 г. 65% от аграрният износ е за ЕС. Земеделието създава между 13% - 16% от БВП на страната, което показва безспорния потенциал за повишаване и подобряване на показателите в близкото бъдеще.

ЛИТЕРАТУРА

1. Димитров Д., Св. Тенова. Образователно-квалификационна степен „бакалавър” в контекста на европейското образователно пространство – Международна конференция на тема: „Диверсификация на селските райони” 15 години ВУЗК, 24 октомври, 2007 г. Сборник с доклади, стр. 4-12.
2. Димитров Д., Св. Тенова. Някои насоки за диверсификация на селските райони в област Кърджали. Научна конференция с международно участие „Науката в условията на глобализация“. 25 години СУБ, клон Кърджали, Научни трудове том III част II 1-2 октомври, 2008, Кърджали, стр.53-58.
3. Димитров Д., Св. Тенова. Състояние и перспективи за повишаване ефективността на аграрния сектор в област Кърджали. Научна конференция с международно участие „Науката в условията на глобализация“. 25 години СУБ, клон Кърджали, Научни трудове том III част II 1-2 октомври, 2008, Кърджали, стр. 46-52.
4. Димитров Д., Св. Тенова. Състояние и перспективи за повишаване ефективността на аграрния сектор в област Силистра. Научна конференция – Институт по мелиорации и механизация, 2003 г. изд. Национален Център за аграрни науки, издадена от сп. Селскостопанска техника брой 6, 2004 г.
5. Димитрова, С. 2017. Въздействие на климатичните промени върху земеделието. България на регионите - Юбилейна международна научна конференция „Перспективи за устойчиво регионално развитие“, 27-28 октомври 2017, Пловдив, България, стр. 511-519.
6. Кой са най-сериозните проблеми на българското земеделие?: <https://www.bnt.bg/bg/a/koi-sa-naj-serioznite-problemi-na-ba-lgarskoto-zemedelie>

⁸ Кой са най-сериозните проблеми на българското земеделие?: <https://www.bnt.bg/bg/a/koi-sa-naj-serioznite-problemi-na-ba-lgarskoto-zemedelie>

7. Котева, Н., Фиданска, Б. Развитие и подкрепа на малките земеделски стопанства в България. Икономика и управление на селското стопанство, 63, 1/2018.
8. Ничева, С. Продоволствена сигурност чрез развитие на устойчиво земеделие: <https://www.president.bg/docs/1390232351.pdf>.
9. Проблеми и решения по ПРСР 2014 -2020: <http://www.babep.info/2016/10/24/prsr-problemi-resheniq/>
10. Dimitrov, D., Dimitrova, S., Arabska, E., Shopova, I. 2014. Sustainable rural development by networking in organic agriculture and niche tourism. III International scientific conference Climate change, economic development, environment and people (CCEDEP). School of Food Technology, Food Safety and Ecology, University Donja Gorica, Montenegro. Alliance of Central Eastern European Universities. December 2013, pp. 89-108.
11. Dimitrova, S., Shopova, I., Ivanova, M. 2017. Sustainable Food in Kindergartens. III IBANESS Congress Series – Edirne/Turkey, March 04-05, 2017. pp. 932-938.
12. Ivanova, M., Tenova, S., Ilieva, T., Nikolova, E., Yakimov, D. 2012. Organic agriculture and environmental protection. Proceedings of the International Conference, NEWENVIRO-New approaches for assessment and improvement of environmental status in Balkan region: interactions between organisms and environment, Educons University, Sremska Kamenica (Serbia), 2012.